

Deltaplan Biodiversiteit

2020-2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
1.1 Maatschappelijke opgave	2
1.2 Aanleiding Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon	3
1.3 Programma Duurzaamheid	3
1.5 Aanpak en uitwerking	4
2. Beleid, kaders en rollen	4
2.1 Beleid.....	4
2.2 Routekaart biodiversiteit gemeente Hollands Kroon	6
2.3 Gedragscode biodiversiteit gemeente Hollands Kroon (2018).....	6
2.4 Programma duurzaamheid: de visie op duurzaamheid	6
2.5 Rollen.....	7
3. Groen kapitaal van Hollands Kroon	9
3.1 Kenmerken: weids, open en divers.....	9
3.3 Biodiversiteit en natuur in Hollands Kroon.....	14
4. Ambitie, visie en strategie	17
4.1 Ambitie en visie	17
4.2 Strategie en uitgangspunten.....	17
5. Projecten en activiteiten	21
6. Organisatie en monitoring	22
6.1 Organisatie.....	22
6.2 Monitoring.....	22
7. Communicatie	24
8. Financiën	25
Bijlage Projecten en activiteiten Deltaplan Biodiversiteit	28

1. Inleiding

1.1 Maatschappelijke opgave

Natuur en biodiversiteit zijn de basis voor ons bestaan en onze economie. Maar natuur en biodiversiteit staan er niet goed voor. Het verlies van biodiversiteit is één van de belangrijkste wereldwijde opgaven van vandaag. Wereldwijd is er een ongekende achteruitgang van biodiversiteit. Dat laten verschillende (inter)nationale studies zien. Het is vijf voor twaalf. Ook in Nederland loopt de biodiversiteit flink terug. Dat komt bijvoorbeeld door nieuwbouw, versnippering van leefgebieden en uitstoot van (schadelijke) stoffen.

Sinds 1950 is de natuurkwaliteit van alle ecosystemen afgenomen. Moerassen en duinen zijn nog het minst aangetast, terwijl de biodiversiteit van bos, heide en natuurlijke en agrarisch gebruikte graslanden het sterkst achteruit is gegaan. De afname van de diversiteit in halfnatuurlijke graslanden, bossen en moeras lijkt in 2010 tot stilstand te zijn gekomen, terwijl de heide en de duinen nog steeds in kwaliteit achteruitgaan. In vergelijking met andere Europese landen heeft Nederland een relatief groot aandeel soorten dat op de Rode Lijst staat en een hoog percentage Natura 2000-soorten. Er zijn bovendien slechts drie landen die nog minder habitats hebben met een gunstige staat van instandhouding. Het agrarisch gebied gaat nog steeds in kwaliteit achteruit. In intensief gebruikte landbouwgebieden bieden alleen groene en blauwe landschapselementen nog een geschikt leefgebied voor wilde planten en dieren. De variatie in het Nederlandse landschap neemt af, doordat kenmerkende landschapselementen, patronen, teelten en structuren verdwijnen. Regio's gaan hierdoor steeds meer op elkaar lijken, met als gevolg dat ook de kenmerkende verschillen in soortensamenstelling tussen de regio's verdwijnen. (Bron: Wageningen university & Research)

De biodiversiteit van het gebied zegt iets over de aanwezigheid van planten, dieren en micro-organismen. Hoe hoger de biodiversiteit, hoe beter de leefomgeving voor mens en dier. Biodiversiteit voorziet in basisbehoeften als voeding, energie en beschutting. Daarnaast brengt een grote hoeveelheid biodiversiteit een afname van CO₂ met zich mee.

Vrijwel alles wat we eten, is direct of indirect te herleiden tot biodiversiteit – wild of gedomesticeerd. Het gros van onze bouwmaterialen, medicijnen en industriële grondstoffen verkrijgen we uit biologische hulpbronnen. Veel vormen van toerisme draaien voornamelijk om natuur. “Biodiversiteit vertegenwoordigt dus een enorme economische waarde”, benadrukt Jones-Walters. De VN-Biodiversiteitsconventie verwoordt het als volgt: “Minstens 40 procent van de wereldeconomie en 80 procent van de behoeften van arme bevolkingsgroepen is afhankelijk van biologische hulpbronnen. Bovendien: hoe rijker de biodiversiteit, hoe groter de kans op medische ontdekkingen, economische ontwikkeling en aanpassing aan nieuwe uitdagingen zoals klimaatverandering.” (Bron: Wageningen university & Research)

Het Compendium voor de Leefomgeving (CPL) brengt de biodiversiteit voor Nederland in kaart. Het is volgens deskundigen onmogelijk om de ontwikkeling van ongeveer 45.000 soorten in Nederland te volgen. Voor een trend in biodiversiteit is een selectie voldoende. Het CPL werkt met een set van indicatoren. Op nationaal en provinciaal niveau geven die inzicht.

Volgens het CPL is de huidige toestand van soorten en ecosystemen in Nederland nog niet goed. Wel zijn er de eerste tekenen van herstel. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de Living Planet Index (LPI). Dit internationale instrument beschrijft de gemiddelde trend van alle soorten waarvan data beschikbaar zijn. Sinds 1990 is de Nederlandse LPI¹ met 3% toegenomen. Dat komt vooral door een verbetering van de fauna in zoet

¹ <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1569-living-planet-index?ond=20877>

water en moeras. In agrarische gebieden zoals de gemeente Hollands Kroon is juist sprake van afname. In bossen bleef de LPI ongeveer gelijk. De laatste tien jaar is de trend gelijk gebleven.

Provincie Noord-Holland werkt aan provinciale monitoring van natuur en biodiversiteit. De provincie constateert dat er nu onvoldoende gegevens zijn voor het agrarisch gebied in Noord-Holland. Daarom kan de provincie daarvoor geen LPI berekenen. Meer kennis is dus van belang. Dat is nodig om de transitie in de landbouw samen te laten gaan met het herstel van de biodiversiteit.

Maar we kunnen het tij nog keren volgens het ministerie LNV en alle provincies. Samen gaan zij voor de ambitie Nederland Natuurpositief. Eerder presenteerde een coalitie van boerenorganisaties, bedrijven, kennisinstellingen en natuur- en milieuorganisaties het Deltaplan biodiversiteitsherstel. Zij willen het biodiversiteitsverlies ombuigen naar herstel.

Kansen

Economie en ecologie sluiten elkaar niet uit, maar kunnen elkaar versterken. Door bijvoorbeeld een multifunctionele inzet van groen. Groen dat siert, leeft, werkt en meehelpt. De natuur kan een belangrijke factor spelen als het gaat om recreatie en toerisme. Maar andersom kan deze sector ook bijdragen aan biodiversiteit. Denk hierbij aan het aanleggen van vlindertuinen, groendaken en groene parkeerplaatsen. Ook draagt dit bij aan de geestelijke en fysieke gezondheid van mensen (Bron: website WUR).

1.2 Aanleiding Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon

Op 27 juni 2019 heeft de raad het amendement A 2019 10 aangenomen. De raad wilde in het eerste kwartaal van 2020 een 'Deltaplan Hollands Kroon voor biodiversiteit in Hollands Kroon' ontvangen. In het deltaplan staan ook beleidsmaatregelen. Op 19 maart 2019 was er een beeldvormende vergadering. Hier zijn voorstellen gedaan voor verbetering van de biodiversiteit. Op 21 april 2020 is een eerste concept Deltaplan gepresenteerd in een beeldvormende vergadering.

1.3 Programma Duurzaamheid

Op 3 maart 2020 heeft de raad het programma Duurzaamheid vastgesteld. Het programma Duurzaamheid werkt aan 4 maatschappelijke opgaven: energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit. Hiermee gaan we verdere klimaatverandering tegen en werken we aan de gevolgen van klimaatverandering. Verder zetten we stappen in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. En we dragen bij aan het verbeteren van de biodiversiteit. Na vaststelling door de raad wordt het Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon uiteindelijk een integraal onderdeel van dit programma.

1.4 Wat is biodiversiteit?

Wageningen University & Research (WUR) beschrijft biodiversiteit als volgt: 'Biodiversiteit is kortweg de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied – van een waterdruppel tot een compleet bos of zelfs de aarde als geheel. Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen, maar ook de enorme genetische variatie binnen die soorten en de variatie aan ecosystemen waar ze deel van uitmaken, van moerassen tot woestijnen. Het gaat dus lang niet alleen over bloemen, bomen en aaibare beesten. Het begrip omvat het totaalpakket aan levende organismen en systemen – en de interacties daartussen (Bron: website WUR)'.

Volgens het Compendium voor de Leefomgeving gebruikt het Nederlandse beleid voor biodiversiteit de internationaal geaccepteerde definitie van het Verdrag inzake Biologische Diversiteit ook wel genoemd Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD). De CBD omschrijft biodiversiteit als: 'de variabiliteit in organismen uit de gehele wereld, waaronder terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische verbanden waar ze deel van uitmaken; de diversiteit betreft de variatie binnen soorten (genen), tussen soorten en tussen ecosystemen.'

1.5 Aanpak en uitwerking

Aanpak

Er zijn verschillende beeldvormende vergaderingen geweest. Tijdens deze vergaderingen hebben verschillende stakeholders waaronder raadsleden, experts, burgers en agrariërs een inhoudelijke bijdrage geleverd voor een Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon. De inhoud van het Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende belanghebbenden en teams van de gemeente Hollands Kroon.

Voorafgaand aan het opstellen van dit Deltaplan Biodiversiteit Hollands Kroon is gesproken met verschillende belanghebbenden. Dit zijn: Provincie Noord-Holland, LTO Noord - afdeling Hollands Kroon, Stichting Landschapszorg Wieringen, Natuurvereniging Wierhaven, IVN, stichting Polderpioniers, Agrarische natuurvereniging Hollands Noorden, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Staatsbosbeheer, Agrarische Jongeren Wieringermeer en Landschap Noord-Holland. Alle gesprekspartners hebben het concept Deltaplan Biodiversiteit ontvangen. Ze konden reageren op de inhoud.

Uitwerking

De opbouw in dit Deltaplan Biodiversiteit is vergelijkbaar met het programma Duurzaamheid. In hoofdstuk 2 staan beleid, kaders en rollen. Hoofdstuk 3 beschrijft een analyse van de gemeente Hollands Kroon. Visie, ambitie en strategie staan in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 staan de inspanningen en activiteiten. Hoofdstuk 6 gaat over organisatie en monitoring en hoofdstuk 7 over communicatie. Tot slot staan in hoofdstuk 8 de financiën.

2. Beleid, kaders en rollen

2.1 Beleid

Deze maatschappelijke opgave speelt zowel wereldwijd, nationaal als lokaal. Daarom zijn er op verschillende niveaus afspraken gemaakt over het behoud en duurzaam gebruik van natuur en biodiversiteit. Die afspraken zijn leidend en krijgen vaak op lokaal en regionaal niveau een concrete uitwerking. Hieronder staan enkele van deze afspraken.

Wereldwijd en Europa

Wereldwijd hebben landen afspraken gemaakt over het behoud en duurzaam gebruik van de biodiversiteit. Ook Nederland heeft het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD) onderschreven. De Europese Unie kent bijvoorbeeld de Vogel- en Habitatrichtlijnen. Hierin staat welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) we moeten beschermen. Een onderdeel van de Vogel- en Habitatrichtlijnen is Natura 2000. Dit is het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden.

Nederland

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de provincies hebben de natuurambitie 'Nederland Natuurpositief' opgesteld. Samen werken zij aan een nationaal plan voor natuurbeleid. Daarvoor willen zij nauwer samenwerken met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners. Dat is belangrijk. Zo kunnen acties op gebiedsniveau bij elkaar komen. Het doel is om overal te werken aan het herstel van biodiversiteit. Dus in de natuurgebieden, in de steden, op het platteland en in de grote wateren.

Verder heeft het Rijk de Rijksnatuurvisie opgesteld. Het Rijk wil de Nederlandse natuur en biodiversiteit behouden en versterken. De Wet natuurbescherming beschermt Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlandse netwerk van bestaande en

nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar verbinden en met het omringende agrarisch gebied. Verder heeft het Rijk een visie opgesteld voor grote wateren. Het Waddengebied en het IJsselmeer komen terug in de Natuurambitie Grote Wateren 2050.

Deltaplan biodiversiteitsherstel

Eind 2018 is het Deltaplan biodiversiteitsherstel gepresenteerd. Er ligt een breed gedragen aanpak voor natuurherstel in Nederland. Een coalitie van boerenorganisaties, bedrijven, kennisinstellingen en natuur- en milieuorganisaties heeft de handen ineengeslagen. Zij denken dat we door betere samenwerking en het stimuleren en waarderen van grondgebruikers het biodiversiteitsverlies om kunnen buigen naar herstel. Het herstel van biodiversiteit richt zich op drie gebieden. Dit zijn de openbare ruimte, landbouwgrond en natuur. Dit zijn de belangrijkste vormen van grondgebruik. Hier is volgens de initiatiefnemers de meeste winst te behalen.

Provincie Noord-Holland

In de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Holland staat het beleid voor de bescherming van natuur en landschap. Dit beleid is uitgewerkt in het Programma Natuurontwikkeling (PNO). In het PNO staan alle groene projecten, subsidieregelingen voor de ontwikkeling, het beheer van natuurgebieden en landschappen opgenomen. De provincie werkt aan de verschillende opgaven in het landelijk gebied met een integrale aanpak. Want een vitaal landelijk gebied gaat over biodiversiteit, waterkwaliteit, bodemdaling, klimaatadaptatie en een duurzame agrifoodsector. De provincie Noord-Holland werkt samen met gebiedspartners. Natuurinclusiviteit is een uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkeling.

Omgevingsvisie gemeente Hollands Kroon

Gemeente Hollands Kroon voert nu geen actief natuurbeleid. In Hollands Kroon richten wij ons op nieuwe natuur in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en het onderhouden van bestaande natuur. Het realiseren van het NNN is gedeeltelijk een gemeentegrens overstijgend onderwerp. Dit wordt regionaal aangepakt. Wij combineren nieuw aan te leggen waterberging(en) met natuurontwikkeling door locaties te kiezen in combinatie met het NNN, waardoor deze gebieden versterken in hun natuurwaarde. Wij willen waar mogelijk natuur graag combineren met ander functies, zoals recreatie en energieproductie.

De natuur wordt ook beheerd door onze agrarische ondernemers, particulieren en natuurverenigingen. We onderscheiden vier kijkrichtingen:

1. Vitale natuur

Vitale natuur werkt aan robuuste en klimaatbestendige natuurlijke verbindingen die soms gemeentegrens overschrijdend zijn.

2. Beleefbare natuur

De inrichting en beheer van beleefbare natuur is vooral gericht op recreatief gebruik.

3. Functionele natuur

Functionele natuur gaat over productieve ecosystemendiensten met maatschappelijke economische waarde. Bijvoorbeeld levering van vis of zand vanuit de zee.

4. Inpasbare natuur

Mensen wonen en recreëren in natuur, boeren en projectontwikkelaars verdienen hun boterham met natuur integreren in hun bedrijfsvoering. Voor natuur is altijd wel een kans. Bijvoorbeeld op braakliggende gronden waar verrassende natuur tot stand kan komen.

We bieden ruimte aan initiatieven voor de ontwikkeling van vitale en beleefbare natuur. Het initiatief is hierbij aan derden. Wij willen het stapelen van functies faciliteren en het ontstaan van nieuwe natuur op verlaten terreinen laten gebeuren.

Een gevarieerde groene omgeving kan bijdragen aan de verbetering van de biodiversiteit. Daarom kiezen we bij beheer en onderhoud voor multifunctioneel groen. We (her-)planten een mix van inheemse boomsoorten en bloemrijke grasbermen om daarmee de biodiversiteit te stimuleren.

We gaan de ambities, visies en doelstellingen uit het Deltaplan Biodiversiteit gebruiken als bouwstenen voor de actualisatie van de omgevingsvisie Hollands Kroon.

2.2 Routekaart biodiversiteit gemeente Hollands Kroon

Eind 2018 heeft de raad de begroting 2019 vastgesteld. Uit de begroting 2019 volgt de activiteit om een routekaart biodiversiteit op te stellen. Vanaf juni 2019 ligt er de vraag voor een Deltaplan Biodiversiteit. Het Deltaplan Biodiversiteit is voor het college de aanpak om biodiversiteit te herstellen. Duurzaam inkopen is het uitgangspunt. Het college beschouwt de uitwerking van het Deltaplan Biodiversiteit als routekaart.

2.3 Gedragscode biodiversiteit gemeente Hollands Kroon (2018)

Overheden hebben de mogelijkheid gekregen om zelf regels op te stellen voor de bescherming van bepaalde (dier)soorten. Deze regels zijn vastgesteld in een Gedragscode Biodiversiteit Hollands Kroon. Deze gedragscode maakt het eenvoudiger om op een zorgvuldige manier om te gaan met de belangen van flora en fauna.

Op 31 januari 2019 heeft de raad ingestemd om de gedragscode ter goedkeuring aan te bieden aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) houdt de beoordeling aan. RVO werkt namelijk aan één gedragscode voor gemeenten in Nederland. Dit biedt uniformiteit in werkwijze en daarmee duidelijkheid aan alle betrokken partijen. Als gemeente heb je vervolgens de mogelijkheid om naast de sector brede gedragscode met een gemeentelijke oplegger te werken. Met de Vereniging stadswerk werkt RVO aan deze nieuwe gedragscode voor gemeenten. De verwachting is dat deze in het najaar van 2020 wordt afgerond.

2.4 Programma duurzaamheid: de visie op duurzaamheid

Op 3 maart 2020 heeft de gemeenteraad het programma Duurzaamheid vastgesteld. Hollands Kroon werkt aan een duurzame samenleving en leefomgeving. In de gemeente Hollands Kroon is de basishouding: denken en doen aan duurzaamheid. Het is een integraal uitgangspunt van het gemeentelijk beleid en bedrijfsvoering. Het gaat om duurzame ontwikkeling waarbij we rekening houden met de gevolgen van ons handelen voor toekomstige generaties. Duurzaamheid is leidend en in beginsel een verbindend principe. Haalbaar en betaalbaar zijn wel het uitgangspunt. Gemeente Hollands Kroon heeft een voorbeeldfunctie. Met dit programma leveren we een bijdragen aan de volgende onderdelen en ambities van duurzaamheid. Deze komen uit het Nationaal Klimaatakkoord, het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie en het programma Nederland Circulair 2050. Met het Deltaplan Biodiversiteit leveren we ook een bijdrage aan de Natuurvisie en de natuurambitie Natuurpositief.

2.5 Rollen

In het programma Duurzaamheid hebben we onze rollen beschreven. De gemeente heeft verschillende rollen. We stellen beleid en doelen vast. Vaak doen wij dat samen met anderen. Ook verlenen wij vergunningen en zijn wij handhaver. In andere gevallen zijn wij subsidieverlener of informeren wij. Daarnaast kan de gemeente ook een rol als aanjager, verbinden en facilitator innemen. De gemeente Hollands Kroon zet in eerste instantie in op facilitering en stimulering van

Rol	In de praktijk	Middel
Loslaten	Wij bieden ruimte voor markt- en maatschappelijke sturing. Wij nemen geen initiatief. Dit houdt niet in dat wij geen bemoeienis nemen in het initiatief.	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie • Kennis en kunde • Partnerschap
Faciliteren	Wij ontwerpen de kaders en ondersteunen waar nodig in de uitvoering. Initiatiefnemers kunnen gebruiken maken van onze expertise en communicatie middelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis en kunde • Meedenken • Ruimte • Communicatie
Stimuleren	Wij hebben een direct belang bij het initiatief, en geven (financiële) incentives om aan te jagen.	<ul style="list-style-type: none"> • Cofinanciering • Subsidie • Ruimte • Communicatie
Regisseren	Wij wenden onze invloed aan wat er moet gebeuren en pakken de regie. Wij treden op als verbinder tussen verschillende partijen en coördineren belangen.	<ul style="list-style-type: none"> • (Proces)begeleiding • Loketten • Toezicht en monitoring
Reguleren	Wij hebben een wet- en regelgevende rol. We maken afspraken en handhaven deze ook.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestemmingsplannen • Lokale wet- en regelgeving • Handhaving • Vergunningen

Figuur 1 Gemeentelijke rollen (bron: Programma duurzaamheid).

initiatieven van particulieren en ondernemers die de biodiversiteit vergroten. Hiervoor deelt de gemeente kennis en financiële middelen met de initiatiefnemers. Pas als de beoogde doelen niet gehaald dreigen te worden, treedt de gemeente regulerend op. Hieronder staat een overzicht van rollen die wij kunnen inzetten, gebaseerd op de participatietrap van de Raad voor Openbaar Bestuur².

² <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/63034/loslaten-in-vertrouwen.pdf>

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG ziet voor een gemeente een aantal hoofdtaken als het gaat om het versterken van biodiversiteit. Die hebben te maken met regelgeving, uitvoering, handhaving en eigen bedrijfsvoering. Dit zijn:

- Reguleren: Inrichting landelijk gebied, natuurbehoud, lokale flora en fauna versterken
- Reguleren: Handhaving lucht-, water-, bodemkwaliteit, bescherming biodiversiteit
- Reguleren: Toetsing (bouw)plannen op schadelijke milieueffecten, compensatie verloren gegane natuur
- Reguleren: Milieuvriendelijk en actief groenbeheer; bomenbeleid gericht op behoud van bomen
- Reguleren: Landschappelijk raamwerk ontwikkelen, behouden en versterken waardevolle landschappen
- Stimuleren: Duurzame inkoop, minimaal volgens de wettelijke norm

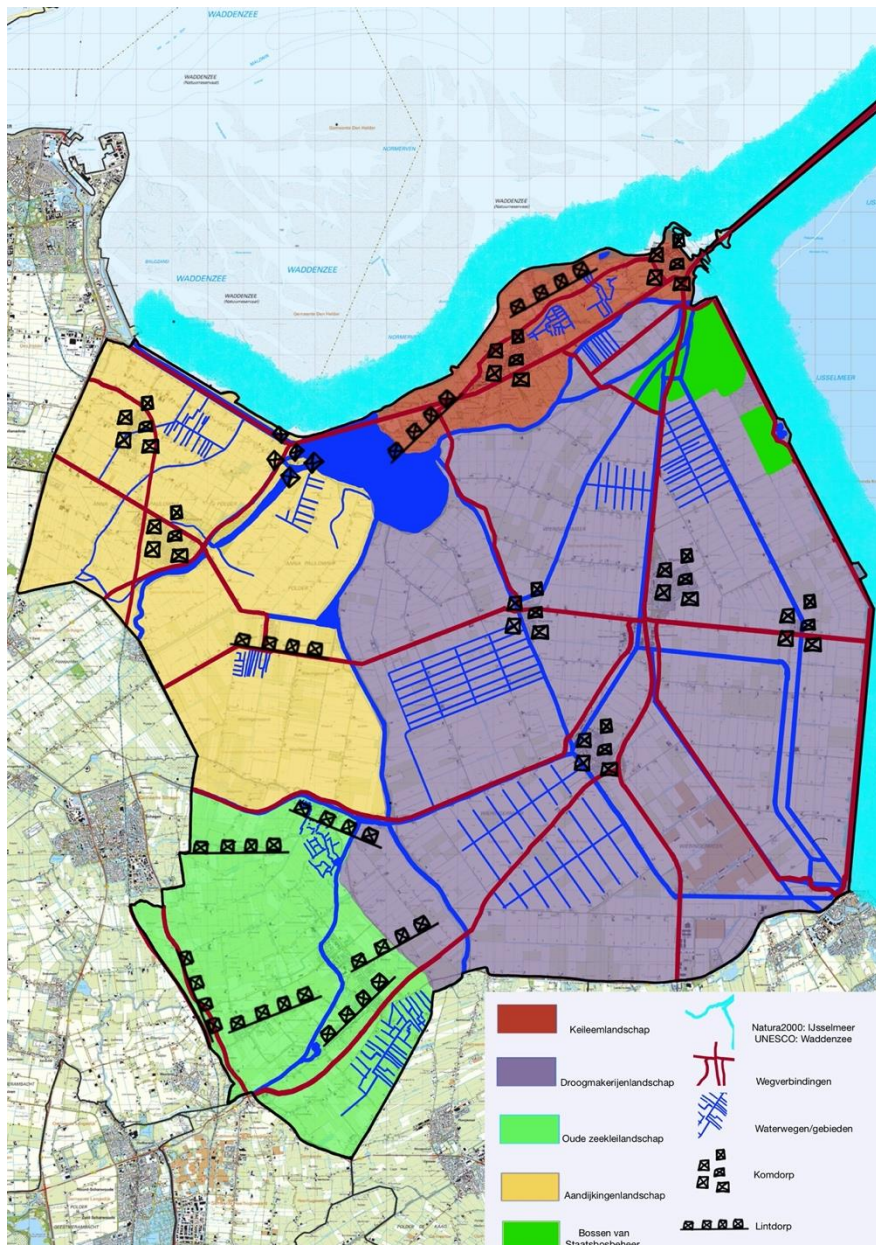
Daarnaast kan de gemeente ook een rol als aanjager, verbinden en facilitator innemen door:

- Stimuleren en regisseren: Proactief beleid voeren voor het versterken van natuur en landschap, voorbij handhaving wettelijke norm en samen met bewoners
- Faciliteren, stimuleren en regisseren: Natuurinclusieve en kringlooplandbouw en infrastructuur bevorderen
- Reguleren: Beleid voeren voor dierenwelzijn
- Reguleren: Ecologisch groenbeheer; geen chemische bestrijdingsmiddelen; bomen- en bermenbeleid inzetten voor biodiversiteit; ecologische verbindingszones aanleggen
- Faciliteren: Bijhouden rode-lijst soorten; natuurfuncties versterken
- Faciliteren en stimuleren: Stadslandbouw, groene daken, steenbreek
- Stimuleren: MVI/duurzame inkoop
- Reguleren: FSC-certificatie toepassen en handhaven
- Faciliteren en stimuleren: Natuur- en milieueducatie aanbieden, lid zijn van Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling (GDO)

3. Groen kapitaal van Hollands Kroon

3.1 Kenmerken: weids, open en divers

De gemeente Hollands Kroon is met 37.000 ha land en 25.000 ha water één van de grootste gemeenten van Nederland. De gemeente Hollands Kroon is een fusiegemeente uit de voormalige gemeenten Anna Paulowna, Wieringen, Wieringermeer en Niedorp. Landschappelijk kunnen wij de gemeente verdelen in vijf landschapstypen. Deze landschapstypen en hun onderlinge verschillen staan op de landschapsstructuurkaart in figuur 2. In bijlage 1 staat meer informatie over de verschillende landschapstypen.

Figuur 2 Landschapsstructuurkaart met hoog abstractieniveau.

Droogmakerijen

Hollands Kroon bestaat voor een groot deel uit droogmakerijen. Die in verschillende perioden zijn ontstaan uit de voormalige Zuiderzee. Zo ontstond er meer landbouwgrond in Nederland. Deze landschappen zijn voornamelijk weids en open. Het landschap kenmerkt zich door blokkavels, rechte sloten en wegen. Andere kenmerken zijn de rechte structuren met bomen en bosschages en de groene eilanden van erfbeplantingen. Door de grootschaligheid van deze droogmakerijen is er meer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Grootschalige landbouw met teelten zoals: aardappelen, suikerbieten, tarwe, bloembollen en vee is het voornaamste grondgebruik in dit landschap. Dit komt door de efficiënte inrichting, bodemgesteldheid en waterhuishouding.

Binnen de land- en tuinbouw, visserij en veeteelt is het besef groeiende dat biodiversiteit belangrijk is voor een gezonde, toekomstbestendige agrarische sector. Het aantal biologische en ecologisch bewuste agrarische ondernemers groeit snel. Mede daarom zijn er steeds vaker akkervogels, weidevogels, insecten en kleine zoogdieren in dit open landschap te vinden. Deze flora en fauna is juist te vinden in landschapselementen zoals bomenrijen, sloten, bosschages, bloemrijke akkerranden en erfbeplantingen. In dit landschap liggen ook het Dijkgatsbos en Robbenoortbos van het Staatsbosbeheer. Deze afwisseling in het landschap zorgt voor een scala aan biotopen en leefomgevingen voor flora en fauna. Deze bossen zijn onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland.

Figuur 3 De gemeente Hollands Kroon bestaat voornamelijk uit droogmakerijen ingericht voor de landbouw.

Historische keileembult Wieringen

Keileembult Wieringen is 150.000 jaar geleden tijdens de saale ijstijd ontstaan door het opstuwen van sediment. Zo'n bult noemt men ook wel een stuwwal en is een vrij bijzonder landschapstype voor het Noordwesten van Nederland, de meeste stuwwallen zijn in het oosten van het land te vinden. De ligging van het landschap is van nature al hoger. Daarom heeft dit gebied een historisch karakter.

Het landschap op Wieringen kenmerkt zich op de hogere delen door de vele houtwallen die langs de wegen liggen van Hollandse Iep, Meidoorn, Es en Hondsgroen. Naast de mozaïeken kavel, weg en slootstructuur kent Wieringen ook verschillende hotspots met Tuunwallen. Dit zijn perceelafscheidings van gestapelde graszoden van ongeveer 1m hoog die voor de uitvinding van prikkeldraad gebruikt werden, omdat groene afscheiding vaak niet goed aansloeg in de zilte groeiomstandigheden. Deze Tuunwallen zijn vaak de standplaats voor gebiedszeldzame vegetatie, omdat de Tuunwallen droog en voedselarm zijn. Omdat het lagere deel van Wieringen in de historie regelmatig te kampen had met overstromingen ligt er aan de zuidkant van het eiland een bijzondere dijk namelijk de "Wierdijk". Deze dijk is opgebouwd door bij elkaar geplakt groot zeegras wat in de volksmond "Wier" werd genoemd. Dit lag tussen een palenrij en grond. De Wierdijk is hedendaags nog steeds zichtbaar en is eveneens door de provincie Noord-Holland erkent als monument.

Het landgebruik op het voedselarmere soms slecht te bewerken Wieringen is een minder grootschalig en intensief als in de voedselrijke vochtige droogmakerijen. Op de lagere delen van Wieringen is vooral veeveelt en weidegebied vinden. Hiervan is een groot deel weidevogelleefgebied. Doordat het landschap op Wieringen meer divers is en omdat er meer landschapselementen te vinden zijn neemt men aan dat de biodiversiteit meer verspreid en talrijk voorkomt. De weides op Wieringen worden wegens het weidevogelleefgebied minder vaak gemaaid en zijn daarom bloemrijker. Dit zorgt ervoor dat er grotere getallen insecten, vogels en kleine zoogdieren voorkomen. Doordat de meeste landschapselementen op Wieringen vooral uit iep, es en meidoorn bestaan staan deze elementen onder grote ziektedruk door de iepziekte, Essentaksterfte en bacterievuur.

Figuur 4 Glooiend Wierings landschap met vele landschapselementen van iep en Es

IJsselmeer

Door de aanleg van de Afsluitdijk in 1932 ontstond het IJsselmeer, het grootste zoetwatermeer van Nederland. Het IJsselmeer was toen niets anders dan een meer met zout water wat constant door de rivier de IJssel met zoetwater werd gevoed tot het IJsselmeer omstreeks 1939 volledig zoet was met een nieuw biologisch evenwicht. Hedendaags heeft het IJsselmeer verschillende belangrijke maatschappelijke functies zoals drinkwatervoorziening, recreatie en toerisme, landbouw en transport. Naast al deze maatschappelijke functies is het IJsselmeer ook een groot ecologisch leefgebied voor onder ander vele soorten vogels, vissen en amfibieën. Wegens het grote ecologisch belang is het IJsselmeer Europees erkent als Natura2000 gebied. De laatste jaren neemt de biodiversiteit in het IJsselmeer sterk af doordat het zoutgehalte sterk toeneemt door een mechanische fout in de sluzen op de afsluitdijk, natuurlijk kwel vanuit de Waddenzee en omdat er tijdens droogte minder zoetwater wordt aangeleverd vanuit de IJssel. Het IJsselmeer kan haar maatschappelijke functies alleen blijven waarmaken als het ecosysteem robuust genoeg is om de gevolgen van klimaatverandering en duurzaam gebruik veerkrachtig op te vangen. Daarom is het Rijkswaterstaat begonnen met project Wieringerhoek, dit project gaat meer belangrijke leefgebieden en verbindingen tussen zoet en zout toevoegen voor vele diverse biodiversiteit. En het zorgt voor een robuust ecosysteem wat onze zoetwaterbron toekomstbestendig maakt. Bij de ontwikkeling van project Wieringerhoek hecht Hollands Kroon waarde aan het in stand houden van een vitale landbouw- en visserijsector, in samenhang met een ecologisch hoogwaardige invulling van het watergebied.

Figuur 5 Het IJsselmeer is Europees beschermt als Natura2000 gebied vanwege haar ecologische en maatschappelijke belangen.

Waddenzee

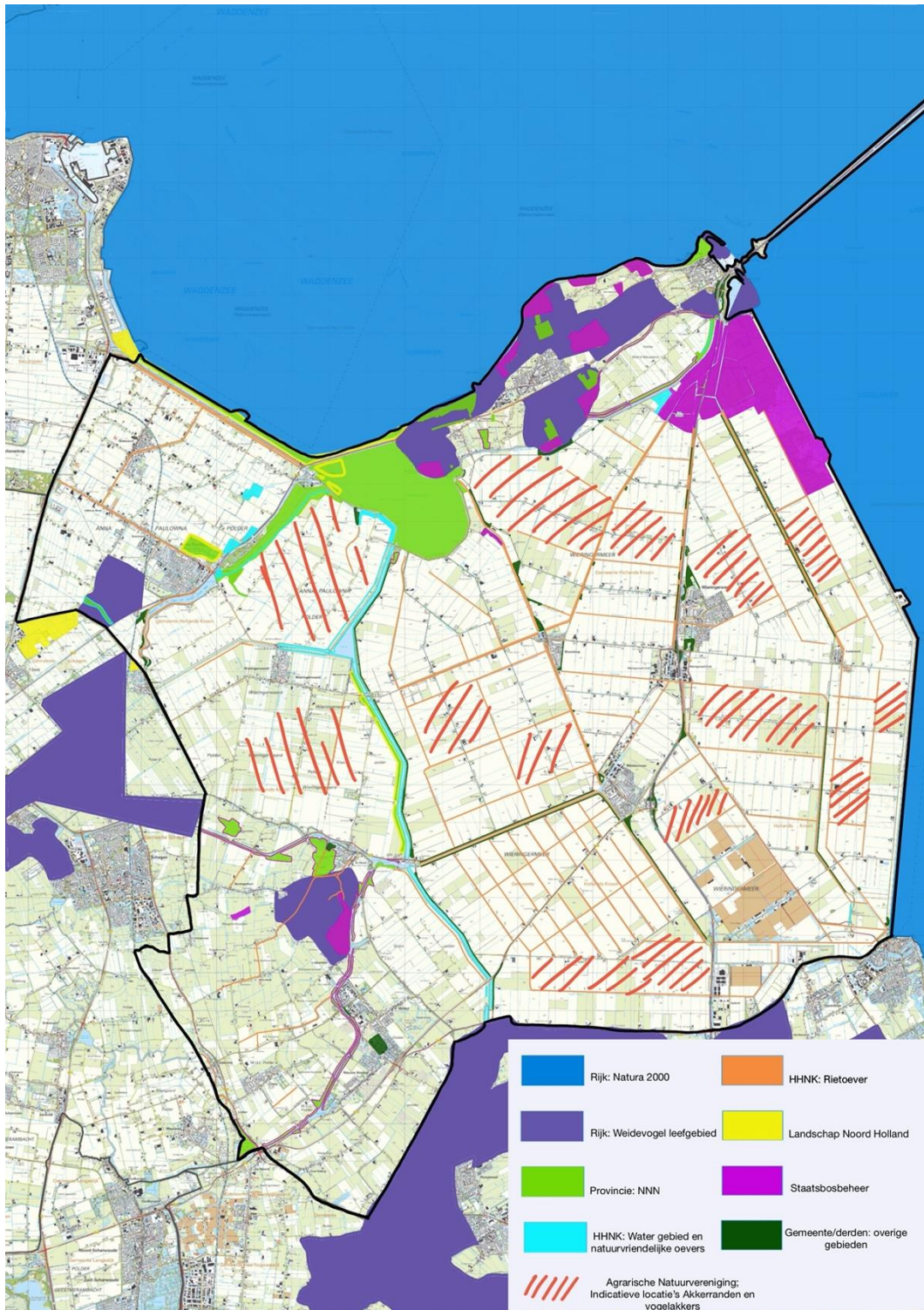
Het waddengebied is een waardevol gebied, waarin zeldzame planten en dieren voorkomen. Een gebied waar Nederland trots op is en wil behouden, niet voor niets is dit een Unesco werelderfgoed en wordt de natuur in het gebied Europees beschermt onder de Natura2000 wetgeving. Het Waddengebied is cruciaal voor vele broedvogels en trekvogels die een roofdierenvrije plek zoeken om te nestelen foerageren of rusten. Deze nestel locaties zijn eveneens vaak de standplaats voor zeldzame en beschermde zilte flora die nergens anders in Nederland kan groeien. De Waddenzee wordt vaak de kraamkamer van de Noordzee genoemd, omdat vele vissoorten hier een plek hebben om hun eieren te schieten en plek waar jonge vis “veiliger” is en meer voedsel kan vinden. Bovendien is de Waddenzee voor sommige vissoorten een belangrijke migratieroute naar zoete wateren in het binnenland. Binnen Hollands Kroon kennen we meerdere vismigratiesluizen die ervoor zorgen dat soorten zoals aal en stekelbaars gemakkelijker kunnen migreren tussen zoet en zout. Een voorbeeld hiervan is de vismigratierivier bij Kornwerderzand die de Waddenzee verbindt met het IJsselmeer. Deze wisselwerking van soorten uit zout en zoet wordt momenteel door het Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier gefaciliteerd met het viskringloop project in de Wieringermeer waar zoet en brak water vissen eieren kunnen zetten en bij wasdom hun weg kunnen vervolgen naar zoet of zout water. Het Waddengebied rondom de gemeentegrenzen van Hollands Kroon wordt vooral door Landschap Noord-Holland beheert.

Figuur 6 Viskringloop project in de Wieringermeer vlak langs een migratieroute tussen zoet en zout water. Zoute en zoete vissoorten kunnen hier straks kuitschieten en hun jongen tot wasdom laten komen.

3.3 Biodiversiteit en natuur in Hollands Kroon

In de gemeente Hollands Kroon liggen verschillende gebieden die een hoge biodiversiteit hebben of waar we die kunnen vergroten. Het is zaak om deze gebieden met elkaar te verbinden. Zodat deze ook in de toekomst bijdragen aan de biodiversiteit in Hollands Kroon. Hiervoor gebruiken we de methode van het Natuur Netwerk Nederland. Deze verbindingen kunnen wij op verschillende manieren maken. Dat kan in de vorm van bijvoorbeeld bomenrijen, bosschages, waterwegen of grasbermen. De uitwerking gebeurt met een nog op te stellen groenstructuurplan. Daarbij worden dan ook ecologische inzichten betrokken. Alle huidige natuurgebieden, natuurlijk ingerichte gebieden en gebieden met hoge ecologische potentie staan op de verzamelkaart hieronder.

Figuur 7 Verzamelkaart van alle huidige gebieden binnen de gemeente Hollands Kroon.

Sinds 2016 sluit Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden akkerpakketten af met agrariërs. Deelnemende agrariërs zien dat landbouw kan bijdragen aan biodiversiteit. In 2020 doen er in Hollands Kroon 76 agrariërs mee. Deze pakketten liggen vooral in de Wieringermeer en bestaan uit:

	2020
Hoeveelheden akkerpakketten in gemeente Hollands Kroon	hectare
Legselbeheer op bouwland	50
Wintervoedselakker	126
Vogelakker Eenjarig	10
Vogelakker Meerjarig	155
Akkerrand eenjarig	71
Akkerrand meerjarig	24
Vogelgraan met stoppel	<u>26</u>
Totaal hectare	462

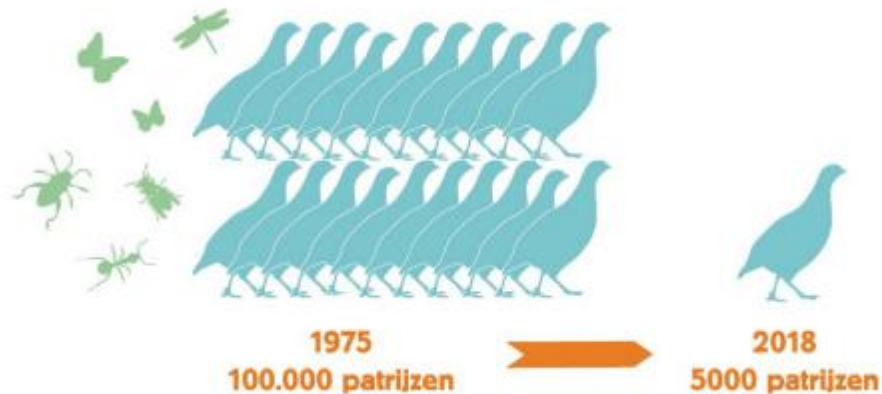
	2020
Aantal deelnemers akkerpakketten	76

Deelnemende agrariërs ontvangen een compensatievergoeding via de subsidie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Uitgangspunt van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is een leefgebiedenbenadering. Het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt.

Figuur 8 Wintervoedselakker in de zomer (foto Ellen Mul)

Daarnaast heeft Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden met een groot aantal boeren pakketten afgesloten voor weidevogels. Het gaat dan bijvoorbeeld om laat maaien, het uitrijden van ruige mest, legselbeheer op grasland en kruidenrijk grasland. Daarnaast zijn er ook akkervogelpakketten afgesloten zoals wintervoedselakker en kruidenrijk grasland. Op Wieringen komen door de grote variatie relatief veel patrijzen voor. Deze akkervogel staat op de rode lijst en is de laatste decennia drastisch is afgenomen. De patrijzen op Wieringen zijn in april en mei 2020 geteld door vrijwilligers, Landschap Noord-Holland en Agrarisch Natuurvereniging Hollands Noorden.

Figuur 9 Afname van patrijzen (bron: vogelbescherming)

Wat gebeurt er al?

De gemeente Hollands Kroon voert al enkele projecten en activiteiten uit die bijdragen aan de biodiversiteit. Zo wordt er nu ieder jaar ongeveer 5000 m² aan bloemenmengsel ingezaaid. Dit is deels op aanvraag van inwoners. Verder planten we ieder jaar ongeveer 500 bomen. En er worden ieder jaar nog eens 100 bomen ter beschikking aan inwoners gesteld als 'geboortebom'. Bij omvormingen van beplantingen proberen we zoveel mogelijk ecologisch verantwoorde beplanting te gebruiken. En we gaan als organisatie zorgvuldig om met onze flora en fauna door te werken volgens de Wet Natuur Bescherming. Naast de gemeentelijke inspanningen zetten organisaties zoals de Agrarische Natuurvereniging en stichting Polder Pioniers zich in voor vele bloemrijke akkerranden, vogelakkers en andere landschapselementen.

4. Ambitie, visie en strategie

4.1 Ambitie en visie

Hollands Kroon gaat voor Natuurpositief. We gaan voor herstel van biodiversiteit op het platteland, in onze kernen, in onze natuurgebieden en in onze grote wateren. We gaan voor een groene leefomgeving met een rijke biodiversiteit aan onder andere bodem- en waterleven, planten, insecten en weide- en watervogels. Onze inwoners leven, werken en recreëren graag in deze groene leefomgeving. Deze groene omgeving is herkenbaar en onze inwoners zijn er trots op.

Een groene leefomgeving draagt bij aan een prettig en gezond woon- en leefklimaat. Het zorgt voor vermindering van fijnstof, CO₂, wateroverlast en hittestress. Het speelt bovendien een belangrijke rol als ontmoetingsplek en verbetert daarmee de sociale cohesie. Een gevarieerde groene omgeving kan bijdragen aan de verbetering van de biodiversiteit. Ook draagt een groene leefomgeving bij aan de economische waarde van een gebied doordat huizen en bedrijven in waarde stijgen, het een gunstiger vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven is en het recreanten aantrekt.

Doelstellingen

4.2 Strategie en uitgangspunten

Landbouw, openbare ruimte en natuur zijn de drie belangrijkste vormen van grondgebruik in Hollands Kroon. Juist hier kunnen we goede resultaten boeken. Maar we zien ook kansen bij woningeigenaren, huurders en ondernemers. Uitgangspunten in onze aanpak zijn verbinden, betrokkenheid, integraliteit en gebiedsgericht.

Verbinden

We willen verbinden. We willen natuur en biodiversiteit verbinden aan landbouw, openbare ruimte en particuliere gronden. Het gaat om samenwerken aan de groene en biodiverse inrichting en het

beheer van onze leefomgeving. Soms is dat tussen overheden en terreinbeheerders. Andere keren gaat het om bijvoorbeeld samenwerking tussen inwoners, ondernemers, agrariërs en de gemeente. Samenwerken gebeurt op gebiedsniveau. Overigens wordt de omvang van een gebied bepaald door de opgave. We gaan ons netwerk verder opbouwen. Een mooi voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen basisschool Het Baken, stichting Polderpioniers en het IVN. Deze partijen hebben samengewerkt om de grasvelden rondom de school in te zaaien met bloemenmengsels om de kinderen te enthousiasmeren en natuureducatie te geven.

Betrokkenheid

We willen de bewustwording en betrokkenheid bij natuur, landschap en biodiversiteit vergroten. Zo gaan we inwoners, agrariërs en ondernemers activeren om zelfinitiatieven te ontplooien. We willen informeren over biodiversiteit, welke mogelijkheden er zijn en hoe je kunt samenwerken en/of participeren in projecten. Voorbeelden zijn: bij vriendelijke beplanting toepassen bij Kernbeheer participatie projecten, Operatie Steenbreek, het vergroenen van school- of buurtpleinen, herinrichting van de straat of monitoring. Ook zien we een rol voor natuur- en milieueducatie. Bewustwording en betrokkenheid ontstaat ook door het te beleven.

We gaan de informatie over natuur, landschap en biodiversiteit beter ontsluiten. Dat geldt ook voor de projecten, initiatieven en (beheers)maatregelen die we nemen. Deze informatie gaan we op onze website plaatsen. Per project bepalen we participatie, communicatiedoelen, doelgroepen en strategie. Deze communicatie-inzet moet direct bijdragen aan de uitvoering/het proces en het projectresultaat.

Integraliteit

Herstel van biodiversiteit is alleen haalbaar als we kiezen voor een integrale, samenhangende aanpak. Herstel van biodiversiteit is verbonden aan andere maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en de circulaire economie. Deze kunnen elkaar versterken. Verder is herstel van biodiversiteit ook verbonden met een toekomstperspectief voor onze boeren en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Herstel van biodiversiteit draagt ook bij aan internationale verplichtingen op het gebied van natuur, milieu en de kwaliteit van bodem, water en lucht.

Gebiedsgericht

Herstel van biodiversiteit, de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie komen samen op gebiedsniveau. Dat geldt ook voor andere opgaven zoals waterkwaliteit en een duurzame landbouwsector. We willen deze opgaven in onderlinge samenhang oppakken. Dat gebeurt regionaal, gemeente breed, in dorpen, wijken of op straatniveau. Afhankelijk van het onderwerp kiezen we een van deze schaalniveaus. We willen samen met alle spelers werken aan integrale oplossingen. Natuurinclusiviteit is een uitgangspunt. Wij gaan voor een gebieds- en wijkgerichte aanpak.

We werken onze ambitie uit via drie sporen: Groene aders, Natuurinclusief en Stepping stones.

1. Groene aders

Groenstructuur en natuurnetwerk

We gaan ons richten op een sterke groenstructuur en natuurnetwerk. Dit doen we door natuur en groen aan elkaar te verbinden. We maken groene aders. We zetten ons in voor het Natuurnetwerk Nederland inclusief de verbindingen. Daarnaast zetten we ons in voor een herkenbare groeninrichting en structuur binnen Hollands Kroon. Dit doen we door het opstellen van een groenstructuurplan met ecologische onderliggers. Denk hierbij aan gebieden verbinden en vliegroutes voor vleermuizen creëren.

In het groenstructuurplan willen we ook de mogelijkheden voor een klimaatbos verder onderzoeken. Het groenstructuurplan beschrijft waar we bijvoorbeeld (extra) bomen kunnen planten en hoe we dat gaat doen. Ook willen motie M 2020 02 (raadsvergadering 23 april 2020) over bomenplant betrekken bij het opstellen van het groenstructuurplan. De kaders voor het groenstructuurplan leggen we voor aan de gemeenteraad.

Natura 2000

Hollands Kroon grenst aan twee Natura 2000 gebieden: het IJsselmeer en de Waddenzee. In het project Wieringerhoek werkt het Rijkswaterstaat (RWS) de kansen uit om de economie, ecologie en het landschap te versterken in de kustlijn van onze gemeente. We zijn een van de stakeholders in dit project en zien kansen voor onze gemeente als het gaat om het versterken van biodiversiteit. Natuurlijk in samenhang met andere thema's en onderwerpen.

Ecologisch bermbeheer

We gaan ons onderhoud en beheer aanpassen om de biodiversiteit te vergroten. Dat geldt voor bermen buiten de bebouwde kom. We gaan grasbermen zoveel als mogelijke ecologisch beheren. Dit pakken we in samen met de LTO, Agrarische natuurvereniging en de omliggende bewoners op. Vanaf 2022 heeft de gemeente Hollands Kroon een nieuw maaibestek, dit zorgt ervoor dat de bermen straks kruiden- en bloemenrijk zijn. We willen jaarlijks roulerend 30% bermgras laten staan. Deze delen berm zijn een veilige plek voor bijen, vlinders en ander dieren. Ook is het voedselrijk en geeft het ruimte voor de voortplanting. Daarnaast willen we grasbermen langs sloten vrijhouden van sloopvuil en bagger. Veiligheid staat natuurlijk voorop.

Natuurvriendelijke oevers

Daarnaast gaan we voor meer natuurvriendelijke oevers. Deze vormen een beschutte leefomgeving voor bijvoorbeeld vogels, vissen, kikkers en insecten. Ook zijn deze oevers een plek waar dieren voedsel kunnen vinden en zich voort kunnen planten. Het draagt ook bij aan de waterkwaliteit. Natuurvriendelijke oevers dragen ook bij aan de beleving van een gebied. Tot slot willen we in de Wieringermeer de biodiversiteit vergroten langs de oevers van de waterlopen. Dit doen we door aanpassing van huidig beheer in overleg met het hoogheemraadschap.

2. Natuurinclusief

De landschappelijke kwaliteiten buiten het NNN bieden een goede basis om ook daar natuur te versterken en de biodiversiteit te vergroten. Zo worden biodiversiteit en natuurlijk kapitaal integraal onderdeel van visies op stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen, klimaatadaptatie, waterbeheerplannen, de uitwerking van maatregelen uit het Klimaatakkoord en van omgevingsvisies. Provincies omarmen, net als het Rijk, het breed gedragen initiatief van de partners van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en zoeken de samenwerking.

Natuurinclusieve en kringlooplandbouw

De landbouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van biodiversiteit. Hollands Kroon heeft de meeste landbouwbedrijven en het grootste agrarische grondgebruik in de provincie Noord-Holland. Bijna alle landbouwsectoren zijn in onze gemeente te vinden: van bloembollen tot tuinbouw, van akkerbouw tot (intensieve) veehouderij en glastuinbouw. De provincie Noord-Holland wil dat alle grondgebonden landbouw in 2030 bijdraagt aan het behoud en versterken van biodiversiteit, bodemvruchtbaarheid en water op en rond het bedrijf. We sluiten ons aan bij deze ambitie en willen een bijdrage leveren. We zien een koppeling met de transitie naar kringlooplandbouw. Hiervoor nemen we deel aan het gesprek. Dat gebeurt bijvoorbeeld in het kader van Greenport NHN.

Natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw zijn beide vormen van duurzame landbouw. Deze concepten overlappen elkaar gedeeltelijk. In beide concepten staat het streven naar een zorgvuldig

gebruik van natuurlijke hulpbronnen, het duurzaam beheren van de bodem en het minimaliseren van emissies centraal. Bij kringlooplandbouw ligt het accent meer op het sluiten van kringlopen van mineralen en grondstoffen. Bij natuurinclusieve landbouw ligt het accent meer op een verantwoord gebruik van natuur en natuurlijke processen. Volgens het ministerie van LNV leidt de combinatie van de twee werkwijzen tot een sterkere biodiversiteit die nuttig is voor de bedrijfsvoering.

Binnen het efficiënte agrarische gebruik komt steeds meer aandacht voor biodiversiteit. Vogelakkers, wintervoedselakkers en kruidenrijke akkerranden maar ook een sterkere dooradering van beplanting van de randen van de akkers en de oevers langs watergangen geven een extra groene kwaliteit aan de polder die bijdragen aan de biodiversiteit van de totale polder. Een goed voorbeeld hiervan zijn de akkerrandprojecten. Deze dragen bij aan het verbeteren van de biodiversiteit, aan een natuurinclusievere en meer kringlooperichte landbouw en ook aan een positiever imago van de akkerbouw. In 2020 doen er 76 akkerbouwers mee in de gemeente Hollands Kroon. We willen de biodiversiteit vergroten in de akkerranden. En we proberen verbindingen te maken met omliggende landschapselementen.

In de Wieringermeerpolder willen we de huidige erfbeplanting herkenbaar houden in het open landschap als karakteristiek onderdeel van de polder en bij nieuwe ontwikkelingen de erfbeplanting versterken en verbeteren. Dit doen we doormiddel van ecologische ontwerprichtlijnen voor een boerenerf aan te bieden. De beplantingsstructuur vergroot de biodiversiteit van de huidige polder. Dat geldt ook voor andere plekken in de gemeente. Zo gaan we onderzoeken of plekken onder windmolens beplant of ingezaaid kunnen worden.

Voor de transitie naar natuurinclusieve en kringlooplandbouw zien we een aantal belangrijke voorwaarden. Het is van belang dat de inspanningen die boeren leveren, ingepast kunnen worden in hun bedrijfsvoering en dat zij hiervoor voldoende beloond en gewaardeerd worden. De transitie naar natuurinclusieve en kringlooplandbouw wordt verder uitgewerkt in de toekomstvisie op de landbouw in de gemeente Hollands Kroon. Dat doen we samen met de landbouwsector.

Natuurinclusieve infrastructuur en bouw

We gaan voor natuurinclusieve inrichting en beheer van projecten in de infrastructuur, nutsvoorzieningen en bouw. We willen nog meer groen en minder grijs. Want groen is gunstig voor de biodiversiteit en het opnemen van overtollige regenwater. We willen dat er in alle infrastructurele en nutsvoorziening projecten meer biodiversiteit komt vergeleken met de huidige situatie. Daarnaast willen we natuurinclusieve bouw- en ontwikkelprojecten.

3. Stepping stones

Naast het landelijk gebied willen we de biodiversiteit ook vergroten in de bebouwde kom. Binnen de bebouwde kom kunnen inwoners, ondernemers en gemeente een flinke bijdrage leveren. We gaan voor een onderlinge verbinding van groen en natuur in onze kernen en met het landelijk gebied. Binnen de bebouwde kom zien we kansen voor groene stepping stones. Voorbeelden zijn particuliere tuinen, schoolpleinen, Tiny Forests, speeltuinen en bedrijventerreinen. Juist hier liggen kansen waar vooral insecten, vogels en kleine zoogdieren van kunnen profiteren. Hier kunnen we ook verschillende innovaties toepassen. We willen initiatieven uit de samenleving stimuleren bijvoorbeeld in samenwerking met “operatie steenbreek” en ons gemeentelijk team Kern Beheer.

5. Projecten en activiteiten

In de onderstaande tabel zijn alle activiteiten ter bevordering van de biodiversiteit opgenomen. In 2020 starten we met enkele projecten en activiteiten. Sommige zijn eenmalig, ander weer structureel. In bijlage 1 'Uitvoeringsagenda' zijn de projecten aangegeven met '*' verder uitgewerkt. In hoofdstuk 8 'Financiën' zijn de benodigde financiële middelen voor 2020 vermeld.

Sporen	Projecten/inspanningen	Planning
Groene aders	*Opstellen groenstructuurplan met landschappelijke ecologische verbindingen groen/blauw	2020 Eenmalig
Groene aders	*Bermen in gebied Anna Paulowna en Breezand ecologisch beheren (5% van totaalareaal grasberm)	Vanaf 2022
Groene aders	Houtwallen op Wieringen herplanten	Vanaf 2021
Groene aders	Tuunwallen (waar mogelijk beschermen) en aanleggen	Vanaf 2021
Groene aders	*Waar mogelijk natuurvriendelijke oevers aanleggen. (Areaal beheer heeft deze middelen)	Vanaf 2020
Stepping stones	Ecologisch beheren bosplantsoenen (10% van totaalareaal bosplantsoen)	Vanaf 2020
Stepping stones	*Opstellen plan erfbeplanting	2020 Eenmalig
Stepping stones	Binnen de bebouwde kom bloemenweides inzaaien en biologische bloembollen planten	Vanaf 2021
Stepping stones	*Operatie Steenbreek en 100x Plantenpakket weggeef actie voor kleine tuinen	Vanaf 2021
Stepping stones	*Jaarlijks planten we twee Tiny Forests. Op dit moment plant kernbeheer jaarlijks één Tiny Forest.	Vanaf 2021
Stepping stones	*Jaarlijks twee Tiny Forest leskisten	Vanaf 2021
Stepping stones	*Opstellen plan ecologische tuinen	2021 Eenmalig
Stepping stones	*Keuze document met ecologisch verantwoorde beplanting voor participatie projecten	Vanaf 2020
Stepping stones	Braakliggende gronden worden erkend als tijdelijke natuurreservaten	Vanaf 2020
Stepping stones	*Plan om samen met bedrijfsleven grijs eruit, groen erin op bedrijfsterreinen.	Vanaf 2021
Stepping stones	*Basisscholen stimuleren tot groene schoolpleinen	Vanaf 2020
Natuurinclusief	*Kernbeheer plaatst ieder jaar minimaal 5 bijenhôtels van verschillende afmeting	Vanaf 2021
Natuurinclusief	De gemeente Hollands Kroon zet zich in om bijengemeente te worden	Vanaf 2020
Natuurinclusief	Communicatie zoals infopanelen etc.	Vanaf 2021
Natuurinclusief	Abonneren datapakket Nationale Databank Flora en Fauna en hiermee nulmeting maken	Vanaf 2020
Natuurinclusief	Workshops levende tuin (IVN)	Vanaf 2021
Natuurinclusief	Infopanelen in de openbare ruimte (On)kruiden voeden onze bijen	Vanaf 2021
Natuurinclusief	Samenwerken met IVN	Vanaf 2021
Natuurinclusief	Inwoners uitnodigen samen met natuurverenigingen en ecologen tellingen uit te voeren	Vanaf 2021

6. Organisatie en monitoring

6.1 Organisatie

Binnen de gemeente Hollands Kroon ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van activiteiten, projecten en resultaten bij de zelfsturende teams. Dat geldt ook voor de verschillende onderdelen uit het programma Duurzaamheid. Het Deltaplan Biodiversiteit wordt straks onderdeel van dit programma.

De teams blijven verantwoordelijk voor eindresultaat, budgetten en de inzet. Er zijn verschillende vormen voor een programmaorganisatie. De regievorm past het beste bij Hollands Kroon en het programma Duurzaamheid. Met de regievorm kunnen we focussen op de doelen en de strategie. Zodat onze inspanningen direct bijdragen aan de gewenste effecten. Deze rol ligt bij een strategisch regisseur uit het team Omgevingsontwikkeling.

Het Deltaplan Biodiversiteit is een verantwoordelijkheid van wethouder Groot. Wethouder Meskers is bestuurlijk verantwoordelijk en bestuurlijk opdrachtgever van het totale programma Duurzaamheid. Hij bewaakt de samenhang, integraliteit en meerwaarde in het programma. Op de deelonderwerpen klimaatadaptatie ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij wethouder Groot. Drie keer per jaar is er een gezamenlijk PO over het programma Duurzaamheid.

Team Omgevingsontwikkeling is primair aanspreekpunt op programmaniveau voor het college en legt ambtelijk verantwoording af aan een ambtelijk opdrachtgever DT. Op project- en activiteitsniveau zijn de verschillende teams aanspreekpunt en verantwoordelijk. Stefan Louwerse is in het kernteam verantwoordelijk voor het Deltaplan Biodiversiteit. Teams Areaal Beheer, Projecten Openbare Ruimte, Beheer Openbare Ruimte, Kernbeheer en Inkoop zijn betrokken in de uitvoering.

6.2 Monitoring

Monitoring van biodiversiteit is belangrijk. Dat concluderen de initiatiefnemers van de nationale en provinciale deltaplannen biodiversiteit. Er is veel bekend over de staat van biodiversiteit en waardoor verlies wordt veroorzaakt. We hebben meer inzicht en kennis nodig over welke prestaties een positieve bijdrage leveren aan biodiversiteit, hoe prestaties met elkaar samenhangen en welke aanpassingen wellicht nog nodig zijn voor biodiversiteitswinst. Daarom is een belangrijk onderdeel van de deltaplannen een verbetering van de biodiversiteitsmonitoring.

Met het landelijke deltaplan willen de makers daarom een monitoring systematiek opzetten die inzicht geeft in: (i) wat de trends zijn in belangrijke biodiversiteitsindicatoren op gebieds- of landelijk niveau en (ii) hoe deze samenhangen met de inspanningen en de prestaties die gerealiseerd worden door grondgebruikers en in gebieden.

De voorgestelde monitoring systematiek gaat uit van het meten van succes op drie schaalniveaus: het nationaal (of provinciaal) niveau, het gebiedsniveau en het niveau van de grondgebruiker (zoals een agrarische onderneming, natuurgebied of openbare ruimte van bijvoorbeeld een bepaalde gemeente). Monitoring op het nationaal of provinciaal niveau is vooral gericht op het vaststellen of het hoofddoel van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel wordt gehaald: de neerwaartse trend in landelijke biodiversiteit ombuigen.

Monitoring Hollands Kroon

Binnen de gemeente Hollands Kroon werken we met effectindicatoren en prestatie-indicatoren.

Een effectindicator legt een relatie tussen het uitgevoerde beleid en de doelstelling. Met de uitvoering van het Deltaplan Biodiversiteit willen we een bijdrage leveren aan doelen en effecten. Voor projecten en activiteiten beschrijven we beoogde resultaten. Hier koppelen we prestatie-indicatoren aan.

Gemeente Hollands Kroon wil voor de effectindicatoren aanhaken op landelijke en provinciale monitoringsinstrumenten. We willen graag een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van monitoring. Daarbij willen we aandacht vragen om meer gegevens voor het agrarisch gebied te verzamelen. Voor de gemeente Hollands Kroon gaan we een nulmeting uitvoeren. Hiervoor maken we gebruik van de data van de Nationale Databank Flora en Fauna. Daarna gaan we jaarlijks een meting doen.

We willen inwoners, ondernemers en agrariërs ook betrekken bij de monitoring. En dat gebeurt al. Zo telt het ANV Hollands Noorden met vrijwilligers de akkervogels. Dat wordt ook al jaren door weidevogelverenigingen gedaan o.a. ook op Wieringen. Voor akkervogels is dit nog relatief nieuw. Door deze tellingen weten we dat er ruim 90 soorten vogel gebruik maken van de akkerpakketten en door de tellingen kunnen we verbeteringen door voeren in de akkerpakketten en de locaties hiervan.

Voor onze projecten en activiteiten gaan we een integrale set van KPI's formuleren. Deze komen terug in de bespreking van de kadernota en programmabegroting 2021. Deze KPI's meten prestaties waar we zelf invloed op uit kunnen oefenen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de volgende KPI's.

KPI's – Deltaplan Biodiversiteit	
Percentage ecologisch beheerde bermen	Aantal nieuw geplante bomen per jaar
Percentage ecologisch beheerde bosplantsoenen	Aantal nieuwe bijenhôtels per jaar
Percentage natuurvriendelijke oevers	Aantal nieuwe Tiny Forests per jaar
Percentage bloemrijke participatie projecten	Aantal 'groene' bedrijventerreinen
Percentage gazon met biologische bloembollen	Aantal deelnemers project Steenbreek
Percentage bloemenweide	Aantal gebruikers leskisten
Percentage extensief beheerd gazon	

7. Communicatie

Het Deltaplan Biodiversiteit is onderdeel van het programma Duurzaamheid. Communicatie over biodiversiteit loopt mee in de communicatie over het programma Duurzaamheid. We willen het programma herkenbaar positioneren. Zodat duidelijk is dat we aan een duurzame toekomst van Hollands Kroon werken. Dat betekent een eenduidig verhaal over onze stippen op de horizon. Ook willen we duidelijk maken hoe het programma zich verhoudt tot het beleid en de koers van de gemeente Hollands Kroon. Daarbij hoort ook duidelijk inzicht in de samenhang tussen de deelprogramma's en/of projecten en activiteiten van het programma Duurzaamheid.

Daarnaast is communicatie een integraal onderdeel van projecten. Per project bepalen we participatie, communicatiedoelen, doelgroepen en strategie. Deze communicatie-inzet moet direct bijdragen aan de uitvoering/het proces en het projectresultaat.

Ook onze inwoners, agrariërs en ondernemers kunnen bijdragen aan het herstel van biodiversiteit. We willen bereikbaar zijn om vragen te beantwoorden. Vragen over biodiversiteit, Tiny Forests en/of beheer en onderhoud van groen. Dat doen we via onze website, via sociaal media en via de teams Contact, Duurzaamheid en Kernbeheer. Mogelijk gaan we een wedstrijd organiseren om het onderwerp meer aandacht te geven onder onze inwoners. Dit wordt verder uitgewerkt in een communicatieplan.

8. Financiën

Op 3 maart 2020 heeft de gemeenteraad het programma Duurzaamheid vastgesteld. Er is afgesproken dat het Deltaplan Biodiversiteit onderdeel wordt van het programma Duurzaamheid. Het programma Duurzaamheid loopt in eerste instantie tot eind 2022.

Het programma Duurzaamheid heeft 4 programmalijnen. De kosten voor activiteiten en projecten in 2020 uit de programmalijnen 'Energie neutrale gemeente', Klimaatbestendige gemeente ' en 'Circulaire gemeente' waren op 3 maart 2020 bekend. De raad heeft hiervoor financiële middelen beschikbaar gesteld via de programmabegrotingen van 2019 en 2020.

Nu zijn ook de kosten voor activiteiten en projecten in 2020 van de laatste programmalijn 'Groene gemeente' (is Deltaplan Biodiversiteit) bekend. Het gaat om een bedrag van € 67.000. Deze kosten en de benodigde extra capaciteit zijn gedekt door de beschikbaar gestelde financiële middelen door de raad via de programmabegrotingen van 2020.

In de loop van dit jaar werken we het jaarprogramma 2021 van het programma Duurzaamheid verder uit. Dekking voor het jaarprogramma 2021 wordt eerst gezocht binnen de beschikbare financiële middelen. Mogelijke aanvullende financiële middelen leggen we aan de gemeenteraad voor via de beleidscyclus. Zo kan de gemeenteraad een integrale afweging maken over de inzet van beschikbare financiële middelen voor de gemeente Hollands Kroon.

Bronnenlijst

<https://edepot.wur.nl/177118>

<https://www.wur.nl/nl/show-longread/Biodiversiteit-longread.htm>

[https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/wieringerhoek-nieuw-leefgebied-ijsselmeer-](https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/wieringerhoek-nieuw-leefgebied-ijsselmeer-waddenzee/index.aspx)

[waddenzee/index.aspx](https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/wieringerhoek-nieuw-leefgebied-ijsselmeer-waddenzee/index.aspx)

https://www.hhnk.nl/portaal/werk-in-de-buurt_3550/item/viskringloop-wieringermeer_2716.html

<https://www.wur.nl/nl/show-longread/Groen-goed-voor-de-gezondheid.htm>

Colofon

Deltaplan Biodiversiteit 2020-2022

Vastgesteld door het college van B&W op 2 juni 2020

Bestuurlijk opdrachtgever: Wethouder dhr. T.J.M. de Groot

Ambtelijk opdrachtnemer: Team OMG

Met dank aan: Sandra Roodzand, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Mira Heesakkers, Provincie Noord-Holland
Leon Kelder, Staatsbosbeheer
Do van Dijck, Landschap Noord-Holland
Maarten Bruns, Instituut Voor Natuureducatie (IVN)
Wim Mostert, LTO Noord afdeling Hollands Kroon
Bob Woets, Natuurvereniging Wierhaven
Laurens van der Vaart, Natuurvereniging Wierhaven
Otto De Vries, Natuurvereniging Wierhaven
Ellen Mul, Agrarische natuurvereniging
Maaïke Wagenaar, Agrarische natuurvereniging
Monique Verbeek, Stichting Landschapszorg Wieringen
Merijn Volkers, Landschapszorg Wieringen
Cees Kooy, Stichting Polderpioniers
Patrick de Wit, Agrarische Jongeren Wieringermeer

Bijlage Projecten en activiteiten Deltaplan Biodiversiteit

Project: Ecologische bermen
Spoor: Groene aders
Rol: Regisseren

Inleiding: De gemeente Hollands Kroon beheert 3.600.000 m² wegberm die allerlei gebieden met elkaar verbinden. Deze wegbermen kunnen zo beheerd en ingericht worden, zodat ze ecologische verbindingen door het landschap vormen. Hier hebben vele planten en diersoorten baat bij.

Waar gaan we dit doen?

Bermen die zich van nature op voedselarmere gronden bevinden zoals de regio van Anna Paulowna en Breezand (Westpolder).

Hoe gaan we dit doen?

- 1x per jaar veiligheidsronde met de klepelmaaier
- 2x per jaar na de bloei maaien en op een later tijdstip het gewas afvoeren
- Waar mogelijk sinusbeheer toepassen
- Slootvuil en bagger afvoeren (Zodra een grasberm langs een sloot ligt)
- Jaarlijks roulerend 30% bermgras laten overwinteren
- Afspraken maken met bijvoorbeeld boeren dat zij distels mogen klepelen (klepelmaaier op de hoogste stand, zodat alleen de bloemen eraf worden gemaaid en er geen zaadsetting tot stand kan komen)

Wat kost dit?

Het 2x per jaar maaien en later afvoeren van het gewas kost totaal voor 180.000m² €25.200,-
Het 1x per jaar afvoeren van slootvuil na het maaiakorven kost totaal voor 55.000m¹ €16.400,-
Het eens in de 10 jaar bagger afvoeren (0,1 per jaar) kost totaal voor 25.000m³ bagger €57.500,-

Wat levert dit op?

5% van de gemeentelijke grasbermen wordt ecologisch beheerd. Hierdoor worden de bermen Kruiden en bloemrijk en zorgen voor een aantrekkelijk landschap. De bloem en kruidenrijke bermen bieden voedsel en bescherming voor veel verschillende dieren en planten.

Toelichting financiële consequenties

Eens in de 10 jaar worden onze wateren gebaggerd. Normaal wordt de vrijgekomen bagger direct op de kant verwerkt. Soms op het land van een boer en soms in de gemeentelijke grasberm. Bagger is zeer hoog in organische stof en voed daarmee de bodem. Dit willen we liever niet in een berm waar we 'verschralingsbeheer' toepassen. Als we voor optimaal 'Verschralingsbeheer' en dus optimale biodiversiteit gaan, moet de bagger worden afgevoerd. De Westpolder (gebied rondom Anna Paulowna en Breezand) heeft ongeveer 55km berm en oever. Uit 55km komt ruwweg 25.000 kuub bagger vrij. Normaal kost het verwerken van bagger ongeveer €2 per kuub. Het afvoeren van bagger kost ongeveer €25 per kuub.

*Bagger wordt altijd gekeurd op verontreiniging, als het verontreinigd is moet het sowieso worden afgevoerd. De ervaring leert dat dit meestal niet aan de orde is in het buitengebied maar wellicht gaat dit veranderen door de PFAS wet die in juli 2019 in werking is getreden.

*Zodra in 2022 het nieuwe maaibestek en baggerplan wordt opgesteld, kunnen wij in samenwerking met de (nieuwe)aannemer en omgeving wellicht een 'baggerlist' opstellen.

Dan kunnen we samen kijken of we vrijgekomen bagger bij boeren in de omgeving kwijt kunnen raken. Een mogelijkheid is om de boeren daarvoor te compenseren.

Project: Groenstructuurplan
Spoor: Groene aders
Rol: Regisseren

Inleiding: De gemeente Hollands Kroon heeft ongeveer 45.000 bomen in beheer. Deze bomen vormen ons landschap, voorzien ons van schone lucht en herbergen vele soorten flora en fauna. Het bomenbestand is op leeftijd en bestaat voor een groot deel uit snelgroeiers. De komende jaren is er flink onderhoud nodig. Daarom willen wij bomen terug planten.

Waar gaan we dit doen?

Wanneer bomen en heesters op de juiste manier zijn toegepast vormen zij zeer duurzame landschapselementen. De “Juiste boom wordt op de juiste plaats” zowel binnen als buiten de bebouwde kom geplant.

Hoe gaan we dit doen?

De juiste boom moet op de juiste plaats worden toegepast zodat de bomen de kans krijgen om volwassen te worden. Vooral buiten de bebouwde kom kunnen bomen makkelijk 80 jaar oud worden. Om dit goed en systematisch aan te pakken maakt de gemeente Hollands Kroon een groenstructuurplan waarin praktijk en ecologie samengaan. De gemeenteraad bepaalt de kaders.

Wat kost dit?

Het opstellen van een groenstructuurplan kost ongeveer: €25.000,-

Wat levert dit op?

Dit groenstructuurplan geeft inzicht in de komende te nemen maatregelen waarmee een langetermijnplanning opgezet kan worden. Deze planning waarborgt het te beogen doel van een duurzaam en divers bomenbestand binnen de gemeente Hollands Kroon voor de komende 10 jaar. Dit groenstructuurplan laat zien waar, hoe en wat voor 500 bomen er per jaar worden geplant.

Toelichting financiële consequenties

Het opstellen van een groenstructuurplan kost eenmalig ongeveer €25.000,-. Dit plan geeft de gemeentelijke dienst en de inwoners van Hollands Kroon een duidelijk beeld op de huidige groenstructuur. Ook laat het plan zien waar en hoe oude bomenrijen de komende periode worden vervangen. Het plan geeft bijvoorbeeld een tijdlijn van welke bomenrij wegens veiligheid eerst vervangen moet worden voor wat en wanneer. Ook laten we een ecooloog mee kijken om ervoor te zorgen dat de groenstructuren ook kunnen dienen als bijvoorbeeld migratieroutes van dieren. En zorgen we ervoor dat eventuele nieuwe groenstructuren (natuur)gebieden met elkaar verbinden. De financiële consequenties voor het aanleggen van nieuwe groen bedraagt ongeveer het volgende:
Nieuwe boommaat 14-16 all-in €200,- per boom
Nieuwe bosplantsoen (kleine boompjes, singels en bosschages) all-in €2 per m2

Project: Waar mogelijk natuurvriendelijke oevers aanleggen

Spoor: Groene aders

Rol: Regisseren

Inleiding: De gemeente Hollands Kroon heeft samen met het Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier verschillende wateren zoals sloten, vaarten en meren in beheer. Wanneer juist ingericht en beheerd kunnen deze wateren samen met hun oevers een ecosysteem vormen voor verschillende flora en fauna. Ook kunnen deze wateren gebieden met elkaar verbinden.

Waar gaan we dit doen?

De komende 10 jaar gaat team Areaalbeheer beschoeiingen die in slechte staat zijn vervangen. Bij vervanging van de oude beschoeiingen onderzoekt de gemeente Hollands Kroon altijd of het realiseren van een natuurvriendelijke oever mogelijk is. Of dit mogelijk is hangt af van de beschikbare ruimte en de te keren hoogte vanaf het waterpeil.

Hoe gaan we dit doen?

Als de locatie het toelaat, wordt de zonnige oeverkant flauw afgegraven tot een hellingshoek van maximaal 1:3. Om het ecologisch rendement van de oever te vergroten geldt over het algemeen hoe flauwer hoe beter. Elke verflauwing van het talud geeft meer diversiteit in standplaatsen, waardoor meer verschillende plantensoorten kunnen voorkomen. Bij het aanleggen van natuurvriendelijke oevers staat de veiligheid altijd voorop.

Wat kost dit?

De kosten van het realiseren van een natuurvriendelijke oever is sterk afhankelijk van de locatie en de situatie. Bijvoorbeeld kan de vrijgekomen grond ter plaatse worden verwerkt of moet dit worden afgevoerd? Areaal beheer heeft de middelen voor het realiseren van een natuurvriendelijke oever.

Wat levert dit op?

Zoveel mogelijk natuurvriendelijke oevers binnen de gemeente Hollands Kroon. Doordat het talud flauwer loopt ontstaat er meer waterbergend vermogen voor de desbetreffende watergang. Door de flauwte van het talud en de geleidelijke overgang tussen nat en droog kunnen veel verschillende planten zich hier vestigen waar bestuivers zoals bijen en vlinders dan weer baat bij hebben. Ook onderwater krijgen water en moerasplanten de kans om te ontwikkelen waar verschillende dieren zich tussen kunnen verstoppen.

Project: Opstellen plan erfbeplanting

Spoor: Stepping stones

Rol: Stimuleren

Inleiding: De gemeente Hollands Kroon wordt gekenmerkt door haar verschillende weidse productielandschappen. Erfbeplanting komt ten goede aan de beschutting en privacy in de vlakke en open productielandschappen. Het onttrekt de bebouwing uit het zicht en geeft een ruimtelijke herkenbaarheid aan de erven binnen deze landschappen. Naast beschutting kan het een diverse oase van beplanting en inrichting vormen in het verder vaak eentonige landschap. En een mooi vormgegeven erf is het visitekaartje van iedere ondernemer.

Waar gaan we dit doen?

Wanneer boeren hun erf willen herinrichten worden zij gestimuleerd om ecologie en ruimtelijke inpassing mee te nemen in hun ontwerpplannen.

Hoe gaan we dit doen?

De gemeente Hollands Kroon stelt een erfinrichtingsplan op waarin ontwerpprincipes zijn opgenomen hoe een boerenerf een biodiverse oase kan worden. Deze ontwerpprincipes moeten er ook voor zorgen dat het landschap herkenbaar en karakteristiek blijft. En dat het erf het visitekaartje van de ondernemer wordt.

Wat kost dit?

Het opstellen van een erfinrichtingsplan kost ongeveer: €25.000,-

Wat levert dit op?

Een wervend document wat boeren laagdrempelige handvaten geeft over de inrichting van hun erf. Het zorgt voor een herkenbaar, biodivers en aantrekkelijk productielandschap. Het plan kan dan bij afgifte van omgevingsvergunningen worden meegeleverd ter stimulatie van vergroening.

Project: Ontwerpprincipes tuin

Spoor: Stepping stones

Rol: Stimuleren

Inleiding: Tuinen en particulieren gronden beslaan een groot deel van onze ruimte. Tuinen kunnen vanwege hun relatief kleine formaat en grote diversiteit in inrichting en beheer mini ecosystemen vormen. Hier heeft de biodiversiteit baat bij.

Waar gaan we dit doen?

Wanneer inwoners hun tuin willen herinrichten worden zij gestimuleerd om ecologie mee te nemen in hun ontwerpplannen. Ook kunnen zij bij de gemeente terecht voor advies over inrichting en beheer.

Hoe gaan we dit doen?

De gemeente Hollands Kroon stelt een tuininrichtingsplan op waarin ontwerpprincipes zijn opgenomen hoe een particuliere tuin een biodiverse oase kan worden.

Wat kost dit?

Het opstellen van een tuininrichtingsplan kost ongeveer: €15.000,-

Wat levert dit op?

Een wervend document wat inwoners laagdrempelige handvaten geeft over de inrichting van hun tuin. Inwoners worden enthousiast door de schoonheid van biodiversiteit in hun achtertuin. Het plan kan digitaal beschikbaar worden gesteld en aan enthousiaste inwoners worden gestuurd.

Project: Operatie Steenbreek
Spoor: Stepping stones
Rol: Stimuleren

Inleiding: Tuinen en particulieren gronden beslaan een groot deel van onze ruimte. Veel van deze tuinen zijn 'versteend'. Binnen Hollands Kroon is dit gemiddeld 38% van alle tuinen. Stenige tuinen zorgen voor hittestress en wateroverlast, omdat het regenwater niet de bodem kan infiltreren. Ook kunnen dieren en insecten geen onderdak vinden in stenige tuinen.

Waar gaan we dit doen?

Inwoners door de hele gemeente Hollands Kroon met stenige tuinen worden geadviseerd en gestimuleerd om zo min mogelijk stenen in hun tuin te hebben.

Hoe gaan we dit doen?

De gemeente Hollands Kroon sluit zich aan als steenbreek gemeente en activeert inwoners tot "stenen eruit en planten erin". Ook stelt de gemeente beplantingspakketten tot 10m² beschikbaar. Dit gaat goed samen met het tuininrichtingsplan van de gemeente Hollands Kroon.

Wat kost dit?

Aansluiten als steenbreek gemeente kost jaarlijks €2500,-
Divers vaste plantenpakket tot 10m² kost ongeveer €100,- per pakket

Wat levert dit op?

Jaarlijks minimaal 5 steenbreek projecten.
En jaarlijks krijgt de gemeente 5 uren advies en begeleiding van een steenbreek consultant voor het opzetten van projecten. De gemeente mag het logo van steenbreek voeren, ontvangt een banner voor activiteiten en krijgt de mogelijkheid om persuitingen te plaatsen in het "vakblad Groen".
Daarnaast zorgen de beplante tuinen voor minder hitte, meer regenwater infiltratie en biodiversiteit.

Project: Natuureducatie
Spoor: Natuurinclusief
Rol: stimuleren en faciliteren

Inleiding: Kinderen hebben de toekomst, als de kinderen van alle 23 basisscholen in Hollands Kroon van jongs af aan leren dat natuur een belangrijk onderdeel van onze samenleving is krijgen we een natuurbewuste volgende generatie. Ook kunnen volwassenen een natuur workshop volgen om zo enthousiast en geactiveerd te worden.

Waar gaan we dit doen?

Alle basisscholen binnen de gemeente Hollands Kroon die interesse in natuureducatie en een Tiny Forest hebben. En voor geïnteresseerde inwoners van de gemeente Hollands Kroon.

Hoe gaan we dit doen?

Basisscholen worden gestimuleerd om bij herinrichtingen van hun schoolpleinen groen en ecologie hoog in het vaandel te nemen door het realiseren van een groen schoolplein. Momenteel heeft Hollands Kroon één Tiny Forest en de volgende twee zitten eraan te komen. Basisscholen met een Tiny Forest krijgen een leskist van het Instituut Voor Natuureducatie (IVN) waarmee kinderen natuurlessen kunnen volgen in hun eigen Tiny Forest. Ook organiseert het IVN jaarlijks 4 workshops “levende tuinen” waar enthousiaste inwoners, Jong en oud hun kennis kunnen verrijken.

Wat kost dit?

Jaarlijks één Tiny Forest €22.000,-

Jaarlijks Vier workshops “levende tuinen” €4000,- incl. 25% steenbreek gemeente korting

Jaarlijks twee Tiny Forest Leskisten €600,-

Wat levert dit op?

De gemeente heeft als doel ieder jaar twee Tiny Forests te planten één door kernbeheer en één door duurzaamheid. Jaarlijks worden er twee leskisten voor de basisscholen aangeschaft en worden er vier workshops ‘levende tuinen’ georganiseerd.

Project: Kern Beheer
Spoor: Natuurinclusief en stepping stones
Rol: Faciliteren en stimuleren

Inleiding: Team Kern Beheer zet zich al jaren in voor participatie in de buitenruimte. Inmiddels wordt er 72.945 m² openbare ruimte beheert door inwoners. Team Kern Beheer gaat samen met de inwoners aan de slag als er wens is voor bijvoorbeeld het omvormen van gemeentelijk groen. Bij het toepassen van de juiste inrichting vormt zo'n omvorming een kans voor de biodiversiteit.

Waar gaan we dit doen?

Iedere aanvraag bij Kern Beheer wordt getoetst op biodiversiteit.

Hoe gaan we dit doen?

De Kern beheerders stimuleren inwoners om biodiversiteit mee te nemen in hun omvorm plannen. Zo beschikt het team over een keuze document met ecologisch verantwoorde beplanting waar inwoners uit kunnen kiezen. Team Kern Beheer plaatst jaarlijks 5 bijenhôtels met een informatiepaneel. Ook zijn de Kern Beheerders de eerste contactpersonen voor vragen over biodiversiteit.

Wat kost dit?

5 jaar lang, jaarlijks 5 verschillende bijenhôtels plaatsen kost €10.000, -

Wat levert dit op?

Laagdrempelige en zichtbare biodiversiteit voor de deur. Samen met een Kern beheerder worden de juiste keuzes voor beplanting gemaakt en ziet men al snel dat er meer leven in de gemeentelijke perken te zien is. Er worden vijf verschillende bijenhôtels geplaatst, team Kern Beheer heeft een ecologisch keuze document voor beplanting. En zoveel mogelijk omvorm projecten worden ecologisch ingericht.

Project: Bedrijventerreinen
Spoor: Natuurinclusief en stepping stones
Rol: Faciliteren en stimuleren

Inleiding: De gemeente Hollands Kroon heeft meerdere bedrijventerreinen waar grijs overheerst. Bepanting is vervangen door gras of stenen. Functioneel groen kan bijdragen aan veel opgaven zoals hitte stress, waterberging, co2 compensatie, bevordering van de biodiversiteit, meer rendement van zonnepanelen en isolatie van panden. De gemeente Hollands Kroon gaat samen met de bedrijven een plan opstellen hoe we de gemeentelijke en de particuliere ruimte kunnen vergroenen en verduurzamen.

Waar gaan we dit doen?

Het plan is voor alle bedrijventerreinen in de gemeente Hollands Kroon.

Hoe gaan we dit doen?

De gemeente gaat in gesprek met de ondernemers van de bedrijventerreinen over hoe we de beschikbare ruimte zo efficiënt en duurzaam mogelijk kunnen inrichten. Denk aan groendaken, gevelbegroeiing en groene parkeerplaatsen. Hiermee wordt integraal gekeken naar de andere pijlers van programma duurzaamheid: Klimaatadaptatie, circulaire economie, energietransitie en biodiversiteit.

Wat kost dit?

Dit plan kost ambtelijke FTE.

Wat levert dit op?

Voor 2025 hebben wij 3 duurzame bedrijventerreinen. Bij succes kunnen we onderzoeken of we de andere terreinen ook duurzaam kunnen inrichten.